

Vulnerable spots in legislative environment of IT-operations were explored and improvement recommendations were suggested.

Ukraine faces range of difficulties which nowadays could be easily overcome by means of modern technologies and inner informational potential. Imperfection of IT-legislation reduces level of economical and national safety and raises risks of income deficiency and business relationship ineffectiveness. Inadequate legal defense and responsibility in the area of intellectual property, weak judicial practice in solutions of given problems leads to setback in scientific and technological activities in Ukraine.

Article discusses necessity of creation economical and legislative conditions` for free development of IT-area on both external and domestic markets. IT-operations should become additional source of budgetary revenue side recharge at all levels, instrument of raising effectiveness of government control and optimization of expenditure, control and administration. More effective usage of informational technologies could become basis for long-term strategy of economic entities development, their implementation of economical reforms and economy of their own internal resources. Recommendations on education of own qualified professionals on basis of advanced countries` practice, development and improvement of statutory acts that addressed to IT-business regulations are suggested in the article to achieve the given objective. Importance and relevance of developing one complex statutory act in the field if IT-legislation is emphasized; that can be powerful instrument in proprietary rights defense.

Keywords: *banking system, economy, IT-outsourcing, IT-legislation, IT-field, intellectual property, patent, statistics.*

Надійшла до редакції 26.12.2016

Юніна М.П.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.62

РЕЖИМ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ ТА ЙОГО ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Проаналізовано порядок та підстави встановлення режиму окремого проживання подружжя за законодавством України. Досліджено наслідки застосування такого режиму та проблеми, що виникають при його встановленні. Обґрунтовано думку, що режим окремого проживання подружжя є одним з можливих шляхів збереження шлюбу.

Ключові слова: *режим окремого проживання подружжя, сепарація, наслідки сепарації, правовий режим майна подружжя.*

Постановка проблеми. Сьогодні становище сім'ї в суспільстві значно ускладнене кризовими явищами, які, на жаль, є характерними для сучасної економіки. Значна кількість сімей має значно менші прибутки, ніж це необхідно для нормального життя та розвитку родини, що може стати підставою для знецінення інституту шлюбу, особливо серед молоді. Особливо це стосується молодих сімей в Україні. До основних негативних змін інституту сім'ї можна віднести збільшення кількості осіб, що перебувають у фактичних

шлюбних відносинах, не реєструючи шлюб, піднесення ролі матеріального забезпечення серед інших сімейних цінностей.

Однак, незважаючи на вказане, сім'я як один з основних соціальних інститутів продовжує грати виняткову роль в житті суспільства та його стабілізації [3, с. 4-6].

Саме тому держава вживає та повинна вживати дієвих заходів для подолання цих проблем і поступового зростання ролі шлюбу та сім'ї в сучасних умовах. Одним зі спеціальних правових механізмів збереження сім'ї та шлюбу, закріплених у Сімейному кодексі України, є сепарація, дослідженню особливостей та порядку застосування якої й присвячена дана стаття. **Метою** статті є дослідження та правова характеристика режиму окремого проживання подружжя та умов його застосування у сучасному сімейному праві.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблемі сепарації як спеціального правового механізму збереження шлюбу приділяли увагу у своїх працях такі вітчизняні юристи, як Н.А. Аблятіпова, В.С. Гопанчук, Б.К. Левківський, С.М. Лепех, З.В. Ромовська, М.М. Ясинок та ін.

Виклад основного матеріалу. Можливість застосування сепарації як режиму окремого проживання подружжя закріплена у ст. 119 Сімейного кодексу України. За вказаною статтею за заявою подружжя або позовом одного з них суд може постановити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно [7].

Сепарація як спеціальний механізм збереження сім'ї відомий праву багатьох країн Європи, зокрема Франції, Швейцарії, Бельгії, Іспанії, Португалії, Данії, Фінляндії, Норвегії, Польщі. Застосовується він також у деяких країнах Південної Америки та окремих штатах США [5, с. 128].

Для сімейного законодавства нашої держави сепарація як спосіб збереження сім'ї є відносно новим. Поняття сепарації як режиму оформленого окремого проживання подружжя ані в Кодексі про шлюб та сім'ю 1969 року, ані в Сімейному кодексі 2002 року не застосовувалось. Лише ч. 2 ст. 28 Кодексу про шлюб та сім'ю та ст. 57 Сімейного кодексу встановлювали наслідки окремого проживання подружжя, тобто фактичної сепарації. Такими наслідками за вказаними статтями могло бути визнання в судовому порядку майна, набутого чоловіком або дружиною за час їх окремого проживання, їхньою особистою приватною власністю. Тим самим спростовувалась презумпція спільності майна, набутого подружжям під час шлюбу [5, с. 129]. Стаття ж 119 Сімейного кодексу закріплює саме формальну сепарацію, тобто оформлений належним чином режим окремого проживання подружжя.

Зважаючи на те, що режим окремого проживання породжує досить серйозні правові наслідки, волевиявлення ініціатора встановлення такого режиму повинно бути обґрунтованим та підтверджуватись наявністю поважних причин.

Так, наприклад, у вересні 2007 року Куликівський районний суд Черні-

гівської області розглянув цивільну справу за позовом громадянки К.У. до громадянина В.А. про встановлення режиму окремого проживання. Позивачка як підстави своїх вимог заявляла про відсутність протягом тривалого часу шлюбних відносин з відповідачем, а також матеріального утримання сім'ї з його боку. При цьому позивачка також вказувала на намір в майбутньому набути майно, якому не має бажання надавати режиму спільної власності. На підставі викладеного суд дійшов висновку, що позов підлягає задоволенню в повному обсязі і встановив для подружжя режим окремого проживання.

Також у вересні 2009 року Печерським районним судом м. Києва було розглянуто цивільну справу за позовом П.Н. до О.Л. про встановлення режиму окремого проживання подружжя. Підставою для встановлення такого режиму у даному випадку стала, за словами позивача, наявність непримирених конфліктів, які роблять неможливим спільне проживання подружжя. З'ясувавши всі обставини справи та дослідивши надані докази, суд визнав доводи позивача поважними та задовольнив позов у повному обсязі.

Таким чином, до поважних причин для встановлення режиму окремого проживання для подружжя може бути виявлений судом розлад подружніх відносин у матеріальній, побутовій або фізичній сферах (наприклад, зрада одного з подружжя, загроза життю та здоров'ю одного з подружжя або дітей, алкоголізм, наркоманія дружини або чоловіка, відсутність участі в матеріальному утриманні сім'ї, належність одного з подружжя до релігійної секти, що призводить до розбіжностей у поглядах на життя). Наявність таких поважних причин повинна бути доведена в судовому засіданні. При цьому, на нашу думку, перебування одного з подружжя у тривалому відрядженні, його навчання в іншому населеному пункті не може вважатись поважними причинами для встановлення режиму окремого проживання.

Окрім встановлення наявності причин для режиму окремого проживання та визначення ступеня їх «поважності», на суд покладається обов'язок визначити також наявні відносини між подружжям та доцільність надання їм такого режиму. Оскільки непоодинокими є випадки, коли подружжя (або один з подружжя) шляхом встановлення окремого режиму проживання намагається лише вирішити існуючі між ними спірні майнові відносини, зокрема не дати встановити для майна, набутого під час окремого проживання, режиму спільної власності.

Так, наприклад, Луцький міськрайонний суд Волинської області у червні 2012 року розглянув цивільну справу за позовом про встановлення факту окремого проживання та визнання права особистої приватної власності на майно. У позові позивач вказав, що знаходився у зареєстрованому шлюбі з відповідачкою з липня 1990 року по листопад 2011 року. Однак на підставі ч. 6 ст. 57, ст. 60 СК України позивач просив суд встановити факт окремого проживання та відсутності спільного сімейного бюджету його та дружини в період з листопада 2005 року до звернення позивача з даним позовом до суду та визнати за ним право особистої приватної власності на автобус, що був набутий під час зареєстрованого шлюбу, але, за словами позивача, у той час,

коли шлюбні відносини між ним та дружиною фактично були припинені. При розгляді справи судом було з'ясовано, що відповідачка у той період знаходилась в Італії, куди поїхала у зв'язку з важким матеріальним становищем родини. Перебуваючи за кордоном, вона висилала кошти, постійно телефонувала та підтримувала із сім'єю зв'язки. Зокрема, нею була надана нотаріально посвідчена згода на отримання кредиту для придбання спірного автобуса. Таким чином, суд, з'ясувавши всі обставини справи та дослідивши пояснення сторін, дійшов висновку, що доводи позивача про фактичне припинення подружніх відносин з відповідачкою є недостатніми, при цьому позивачем не були надані належні та допустимі докази на підтвердження того, що на час придбання спірного майна подружні стосунки між ним і дружиною були припинені. На підставі вказаного судом у задоволенні позову було відмовлено [6].

Таким чином, при прийнятті рішення про встановлення режиму окремого проживання для подружжя суддя повинен ретельно вивчити обставини справи та докази, які надаються позивачем для підтвердження своїх вимог. При цьому керівним принципом для суду при винесенні рішення, на наш погляд, повинен бути принцип справедливості, який відповідно до ст. 7 Сімейного кодексу України застосовується для регулювання сімейних відносин. Тобто суд може відмовити у задоволенні позову про встановлення режиму окремого проживання у зв'язку з важкою хворобою відповідача, його інвалідністю, наявністю декількох дітей та іншими обставинами.

Наслідки застосування режиму окремого проживання стосуються, в першу чергу, встановлення батьківства та визначення правового режиму для майна, набутого під час окремого проживання. До таких наслідків ст. 120 Сімейного кодексу відносить встановлення для майна, набутого чоловіком та дружиною після сепарації, режиму приватної власності кожного з них, а також те, що дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців з моменту встановлення режиму окремого проживання, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка. При цьому якщо дружина завагітніла після закінчення дії презумпції батьківства свого чоловіка, вона не має права на аліменти за ст. 84 Сімейного кодексу.

Проблемним питанням при застосуванні режиму окремого проживання, на наш погляд, є визначення місця проживання спільних дітей подружжя, щодо якого встановлено такий режим, а також питання утримання таких дітей. Зважаючи на те, що встановлення режиму сепарації не припиняє шлюб, прав та обов'язків, які встановлені шлюбним договором (ч. 1 ст. 120 Сімейного кодексу) або виникли до його встановлення, можна дійти висновку, що сепарація не впливає на особисті немайнові та майнові права і обов'язки батьків щодо дітей.

Також вказане стосується і права власності на майно, набуте подружжям за час спільного проживання до встановлення режиму сепарації. На таке майно не припиняється право спільної сумісної власності подружжя. Тобто для розпорядження таким майном навіть після встановлення режиму окремо-

го проживання у випадках, встановлених ст. 65 Сімейного кодексу, вимагається згода обох з подружжя [8, с. 186].

Сепарація не позбавляє одного з подружжя права на спадкування за законом у разі смерті другого та не є перешкодою для виникнення в одного з подружжя права на утримання.

Тобто можна дійти висновку, що режим окремого проживання подружжя та розірвання шлюбу є самостійними правовими інститутами, які не тождні ані за підставами, ані за наслідками. Підставами для розірвання шлюбу є неможливість подальшого спільного проживання подружжя у зв'язку з тим, що воно суперечить інтересам одного з них або інтересам спільних дітей, а підставами для встановлення сепарації є неможливість чи небажання одного з подружжя проживати спільно.

Висновки. Таким чином, закріплення в національному законодавстві можливості встановлення режиму окремого проживання є, на наш погляд, одним з можливих шляхів збереження шлюбу. Адже вибір подружжям такого режиму замість розірвання шлюбу дає надію в майбутньому на збереження подружніх стосунків, що особливо важливо та необхідно для тих сімей, де є діти. Саме тому сепарація може стати тим часом, протягом якого подружжя може обміркувати своє рішення щодо подальшого перебування у зареєстрованому шлюбі для того, щоб таке рішення про розірвання шлюбу або його збереження було більш виваженим та об'єктивним.

Бібліографічні посилання

1. Білик О. О. Співвідношення фактичної сепарації і режиму окремого проживання подружжя в сімейному праві України / О. О. Білик // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 4. – С. 206-210.
2. Гопанчук В. С. Встановлення режиму окремого проживання подружжя / В. С. Гопанчук // Вісник прокуратури. – 2008. – № 2 (80). – С. 82-87.
3. Ершова Н. М. Вопросы семьи в гражданском праве / Н. М. Ершова; Ин-т государства и права АН СССР. – М. : Юридическая литература, 1977. – 175 с.
4. Левківський Б. К. Режим окремого проживання подружжя / Б. К. Левківський // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2003. – № 12. – С. 97-101.
5. Лепех С. М. Інститут сепарації: проблеми застосування / С. М. Лепех // Право України. – 2003. – № 3. – С. 128-130.
6. Рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 11 червня 2012 року [Електр. ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24682348>.
7. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III // ВВР України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
8. Сімейний кодекс України. Науково-практичний коментар / Зорислава Ромовська. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Правова єдність : [Алерта] : [КНТ] : [Центр учбової літератури], 2009. – 432 с.
9. Черноп'ятов С. В. Актуальні питання встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя в порядку окремого провадження / С. В. Черноп'ятов // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 183-192.
10. Ясинок М. М. Режим окремого проживання подружжя – новий вид справ у окремому провадженні / М. М. Ясинок // Право України. – 2008. – № 5 – С. 114-117.

Юнина М. П. Режим отдельного проживания супругов и его правовые последствия. Проанализирован порядок и основания предоставления супругам режима отдельного проживания в соответствии с законодательством Украины. Исследованы последствия применения такого режима и проблемы, которые возникают при его применении. Обосновано мнение о том, что режим отдельного проживания супругов является одним из способов сохранения брака.

Ключевые слова: режим отдельного проживания супругов, сепарация, последствия сепарации, правовой режим имущества супругов.

Yunina M. P. Separations spouses regime and its legal consequences. The article analyzes the procedure and grounds for establishing the mode of separations spouses regime under the laws of Ukraine. Investigated the implications of such a regime and the problems that arise when installing it.

The possibility of using separation as a mode of separate residence of the spouses is enshrined in article 119 of the Family code of Ukraine, according to which the decision to establish for the spouses of the individual accommodation is granted to spouses in a joint statement or action of one of the min court in case of impossibility or unwillingness of the wife and (or) her husband live together.

Despite the fact that the mode of separate residence generates enough serious legal consequences, the will of the initiator of the establishment of such a regime must be justified and supported by valid reasons.

The implications of the mode of separate residence affect, primarily, the establishment of paternity and the determination of the legal regime of property acquired during separation. The impact on article 120 of the Family code include the establishment of property acquired by husband and wife after separation, the regime of private property of each of them, and that a child born by the wife after the expiration of ten months since the establishment of a separate residence, will not be deemed derived from her husband. Therefore, based on the above, the article concludes that establishing a separate residence is one of the possible ways to save a marriage.

Keywords: separation spouses regime, separation, effects of separation, the legal regime of property of spouses.

Надійшла до редакції 21.12.2016